

DRÄKTEN FRÅN SUNNE

SOCKENHISTORIK

Sunne socken är centralt belägen i den jämtländska storsjöbygden. Likt de flesta storsjösocknar har Sunne varit en relativt rik bygd med goda förutsättningar för jordbruk och boskapsskötsel.

Trakten har anor från hednatid enligt uppteckningar.

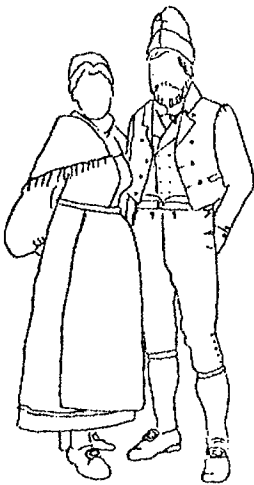
Ruinerna efter en medeltida kyrka och ett befäst torn - s.k. kastal - vittnar om den tidens historia.

Människorna i de gamla byarna Aarwigh (Orrviken), Genvalen, Dighnanäs m.fl. omnämnes så tidigt som 1410, skapade säkerligen en kulturell tradition i den rika bygd de levde i.

Byn Hara anses ha varit den största och folkrikaste byn i socknen.

Från Orrviken härstammar den i nedanstående dräktbeskrivning omnämnda slakten Sundin, som i tre generationer från 1700-talets senare del och 100 år framåt tillhörde landskapets mer kända kyrko- och möbelmålare.

DRÄKTHISTORIK

Till de mest konservativa dräktområdena i Jämtland hör Sunne socken. Fram till ca 1800 har här många ålderdomliga plagg dröjt sig kvar, t.ex. sydda strumpor, stora bindmössor, röda kjolar samt schagg- och sammetslivstycken. - Området är stort, men dräktskicket har ändå varit förvånansvärt enhetligt. Tyvärr finns ingen sådan äldre dräkt bevarad i fullständigt skick. Kunskapen om det äldre dräktskicket har man i stället fått från bouppteckningar.

I början av 1800-talet påverkades dräktskicket överlag av det rådande modet. Empiren inspirerade till smalrandiga tyger, livet syddes ihop med kjolen och tryckta bomullstyger blev vanliga. Även i Sunne finner man denna påverkan utifrån.

År 1933 fick Jämtlands läns Museum ta emot en mans- och en kvinnodräkt från Hara i Sunne av dåvarande ägaren G.O. Jönsson. Redan tidigare hade man emellertid känt till den. År 1910 utförde konstnären Paul Jonze en del skisser, som ännu finns bevarade.

Dräkterna var dock icke alldeles kompletta. En del originalplagg återfann man emellertid i andra gårdar i Sunne. En kvinnodräktströja togs tillvara när målarsläkten Sundins gård i Sunne revs och byggdes om år 1953. Då påträffades en stor samling föremål, bl.a. dräktdelar som fyllning i trossbotten. Samlingen tillhör numera läns museet. Kjolväskan härstammar från okänd plats i Sunne och finns numera förvarad på Nordiska Museet. Följande historiska anteckningar finns om den "Ink. av O.Salin från Sunne genom Lekt. S.J.Kardell i Östersund 16/7 1885".

Schattérsömsbroderad luva och tyllbroderade stycken har under senare tid kommit fram ur gömmorna i Jönssons gård i Hara.

Till förkläde, halskläde, strumpor och strumpeband saknas ännu förlagor.

Med ledning av de bevarade dräktplaggen kan man göra sig en föreställning om, hur ett bondepar klädde sig i Sunne vid 1800-talets början. Det är dock viktigt, att inte se dessa dräkter som uniformer i vilka alla Sunnebor gick klädda. Inom ramen för ett visst enhetligt utförande av snitt och stil, fanns en rad varianter och personligt utformade plagg, som skiljde sig från de dräkter, som lyckligtvis bevarats.

Följande dräktplagg finns alltså bevarade:

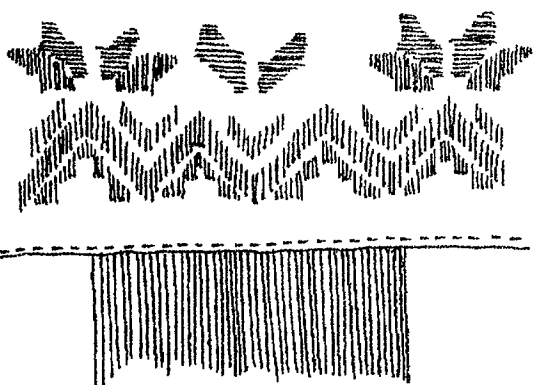
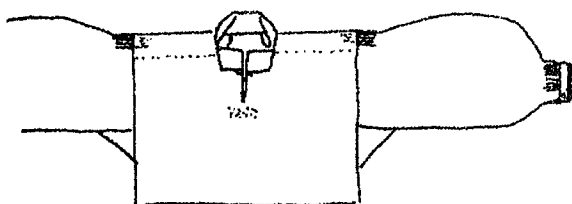
Kvinnodräkten: Linneöverdel (JLM 23 685), livkjol (JLM 23 683), tröja (JLM 20 468:15), kjolväska (Nord. Mus. 47770), luva och stycke (privat ägo).

Mansdräkten: Väst (JLM 23 684 a), jacka (JLM 23684 b), byxor (JLM 23 684 c), luva (JLM 23 684 d).

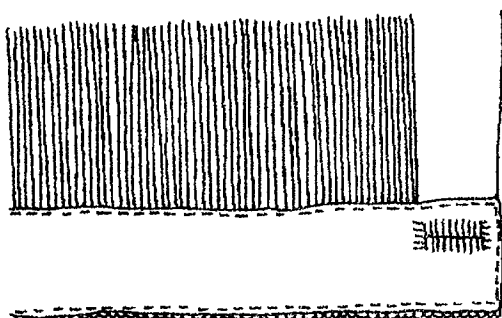
ORIGINALPLAGG

KVINNODRÄKT

Överdel i linne: Överdelen består av raka stycken till bål och ärmor samt ärmspjäll och ärmlinning (kval), axelförstärkning på undersidan i två delar i linne, krage.

Bålen: På axelpartiet är broderat rätlinjig plattsöm med blekt bomullsgarn. Den är axelförstärkt på undersidan av broderiet. Kragen är isydd med öppet sprund. Under sprundet är initialerna "KND" broderade i korsstyggn med rött bomullsgarn. Vid sprundets överdel (nedanför kragen) har det varit två små knapphål. Där är påsytt två fyrkantiga tygbitar, på avigsidan.

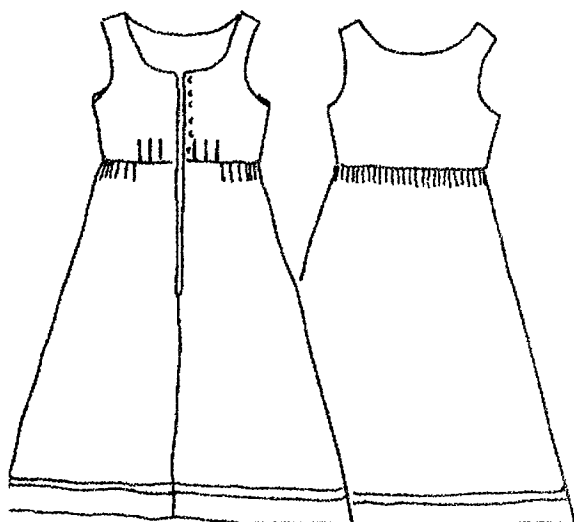
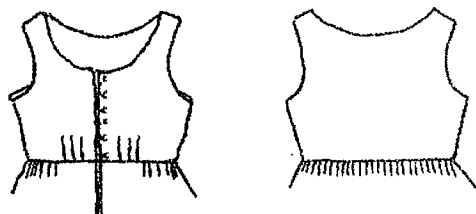

Ärmor: Stripade rynkor är utförda i ett parti vid axeln rakt under broderiet på bålen. Ett parti vid ärmlinningen är hopdraget. Ärmspjäll är isytt.

Ärmlinning: Den synliga delen består av bomullsbatist och är försedd med slitkant av nuggor i nederkanten samt två knapphål på var sida om sprunden.

Man vet ej om knappar eller knytband använts.

Livkjol:

Dvs Liv och kjol hopsydda.

Liv: Materialet är tryckt bomullstyg (kattun), gulrosa botten med mörka prickar i solfjädersform samt blomdecor i brunt och rödbrunt.

Underlägg är utfört på höger framstycke av kattunen (där hakarna är placerade).

Vänster framstycke är utökad med ett svängt stycke, där hyskorna är fästade (sex hyskor och hakar).

Hellinnefodret är i tuskaft.

Tre inprovningar är utförda på varje framsida genom båda tyglagren. Ryggstycket är helt, sytt av kattun med sidsömmar och axelsöm.

Kjolen: Materialet är oblekt linvarp med inslag av ull och lin i brunt (botten) med ränder i rött, rosa, grönt, gult (lin) och oblekt lingarn.

Det är vävt i tuskaft med smala ränder i inslagsrips (tandbigärning) i brunt ullgarn och gult lingarn.

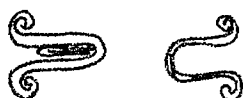
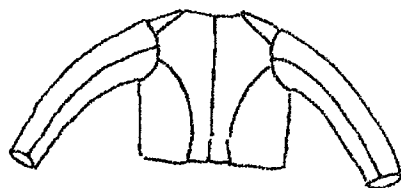
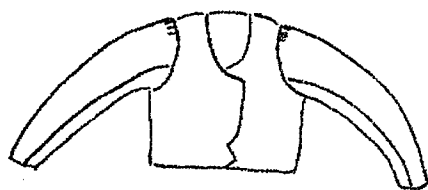
Den del av kjolen, som skall vara under förklädet, är vävd i mattare färger än den övriga kjolen (under förklädet behövde ej de dyra färgerna synas).

Den är tillverkad av en våd, hopsydd nerifrån mitt fram till sprundets början. Det är lagda små veck runt hela kjolen utom på var sida om sprundet, där det är slätt under förklädet.

Den är skodd nertill med ylletyg, randigt och grövre än den övriga kjolen. En bit från kjolens nederkant finns ett veck.

Hopfogningen av livkjolen är utförd med efterstygn från avigsidan.

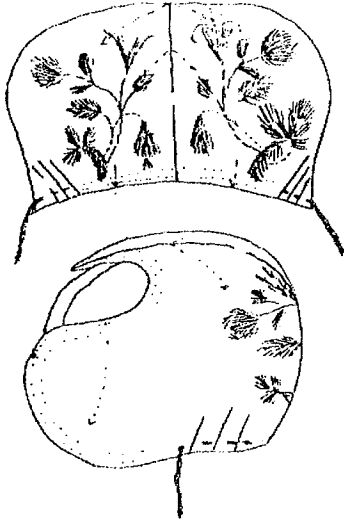
Tröjan:

Materialet i tröjan, som är vävd i tuskaft, är entrådigt mörkblått, Z-spunnet ullgarn i både varp och inslag. Fodret är grönt i samma material och förekommer i både bak- och framstyckena. I ärmarna är det däremot ljusare blått i samma garn. Underlägget på höger framstycke är utfört av stampat blåsvart ylletyg. På detta sitter hakarna. Tröjan knäppes omlott med hyskor och hakar. Ryggstycket har söm mitt bak och skört. Axelsömmen är lagd på ryggsidan. Sidosömmarna är lagda på bakstycket från ärmhålorna ända ner till skörtet. Fodret till ryggstycket och skörtet är skuret i ett stycke och har ingen söm mitt bak. Skörtet är hopsytt efter fodringen.

Ärmen består av framärm och bakärm. Den är skuren svängd för att på detta sätt få fram likheten med en tröjärm. Ärmen är rynkad på framsidan av ärmkullen.

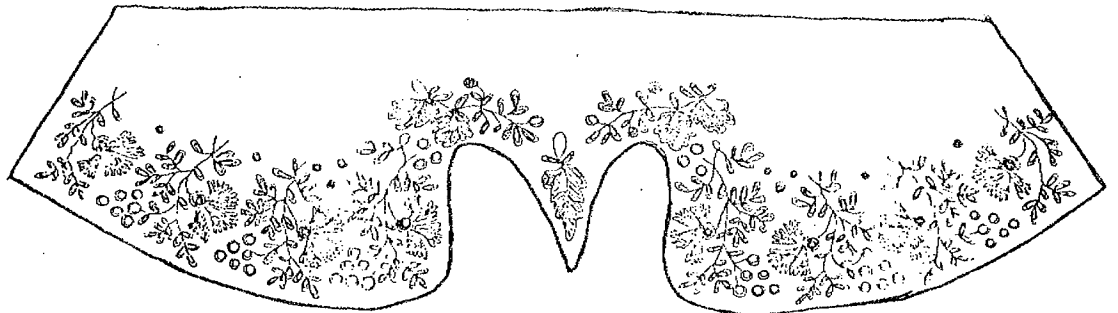
Flickmössa:

Bindmössan är av storjämtsk typ och klädd med schattérsömsbroderat siden. Sidentyget är svart, mönstrat i 1 cm ränder - varannan slät och varannan mönstrad. Schattérsömmen är broderad med äkta silke i vitt, rosa, rött, orange, gult och blått. Broderiet är något olika på höger och vänster sida. Gift kvinna bär svart bindmössa.

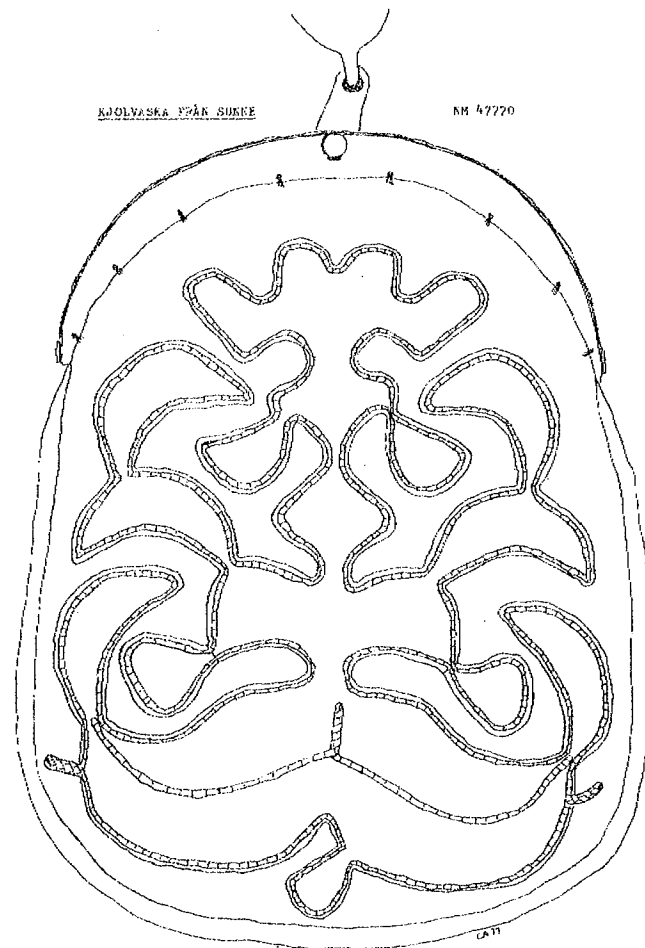
Stycke:

Tyllbroderat stycke av storjämtsk typ (äldre) med en knypplad spets i kanten.

Kjolväska:

Väska har ett bottentyg av blått kläde med applikationer i rött och gult kläde i varierande kvalitet. Applikationerna är dekorerade med tenstrådsbroderi i kanten. Väskans baksida är av skinn och den är dessutom skinnkantad. Fodret finns enbart mot framsidans tenstrådsbroderi. Bygeln och haken är utförda i dekorerat järn. Sömnaden är utförd med lintråd.

Förklädet:

Eftersom man ännu ej funnit något originalförkläde har man brukat använda det, som konstruerades på 1930-talet av samma tyg som västen.

Halskläde:

Äkta sidenschal.

Strumpor:

Vita bomullsstrumpor.

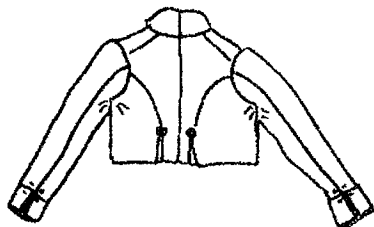
MANSDRÄKTEN

Västen:

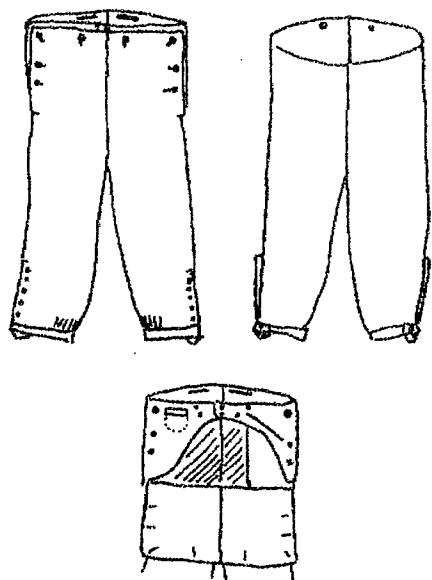
Västen består av framstycken i tryckt kattun med uppstående krage och slag, som är nervikt och försett med knapphål. Den är dubbelknäppt med åtta knappar inklusive slagets. På höger framstycke är påsydd en stolpficka, på vänster en blindficka. Framstyckena är fodrade med tuskaftslinne. Kattunets mönstring är vänt upp och ned till skillnad mot utförandet på kvinnodräkten. Bakstycket är helskuret oblekt bomullstyg, som är ofodrat.

Jackan:

Jackan är sydd av brun vadmal, fodrad med tyg i halvulle med varp av oblekt lingarn och inslag av brunt ullgarn samt har en stor innerficka på vänster sida i samma material. Ärmarna är fodrade med oblekt hellinne i tuskaft. Jackan knäppes fram omlott. Den är försedd med pikerad underkrage och slag samt två blindfickor. Ryggstycket har söm mitt bak och kraftigt tillbakadragna sid- och axelsömmar. Skörtet mitt bak har infällda bitar samt två knappar, där sidsömmen går ut i skörtet. Ärmen har två sömmar, är rynkad upptill på ärmkullen och avslutas nertill med ett blindslag, försett med två knappar och knapphål och litet sprund. Bak i kragen är fäst en hängare av sämskskinn. Nederkanten på jackan är inte uppfällad utan har s.k. öppen kant.

Knäbyxor:

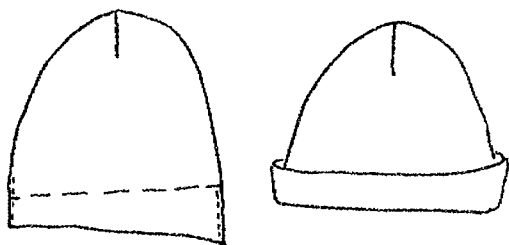
Byxorna är utförda i brun vadmal, så hårt stampad, att många kanter inte har någon sömsån. De är helfodrade med oblekt tunt linne i tuskaft.

Livgjordens framstycken är fodrade med grövre linne. På högra livgjorden finns en stolpficka med en fickpåse isydd i fodret. På vänster livgjord har man klippt upp en ficka och fäst in en skinnpåse (av både älg- och renskinn).

Luckan fram är bred med åtta knapphål och åtta knappar. Livgjorden bak är påsydd och försedd med två knappar, som har sin motsvarighet på framgjorden. De har troligen varit använda till hängslen. Nertill finns knäsprund i yttre sidsömmen, som avslutas med en knärem. Knäsprundet knäppes med fem knappar plus en för knäremmen.

Fyra typer av mässingsknappar förekommer, alla fastsydda med skinnremsa på baksidan utom knäremsknappen.

Luvan:

Den är sydd av naturfärgad vit vadmal i tuskaft, fodrad med ett rutigt bomullstyg i ljusbruna toner.

Luvan är skuren i två stycken (både vadmal och foder), hopsydd i sidorna från avigan från toppen till, där brättet börjar, där byter man och syr från rätan. Fodret går ej ända ner utan slutar ungefär vid brättet. Mitt uppe på kullen är ett snitt uppklippt och åter hopsytt för att ge form åt mössan.

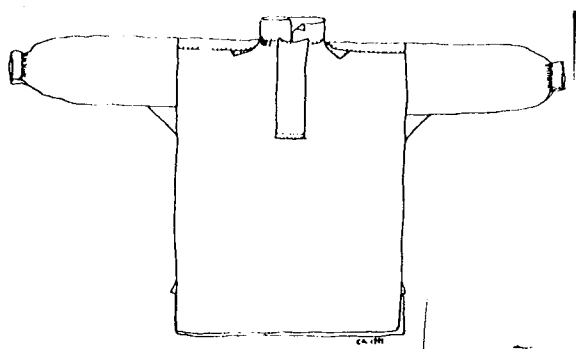
Strumpor:

Syddade vadmalsstrumpor.

Allt material inklusive det tryckta kattunet finns på Jämtslöjd, Prästgatan 30, Östersund.

Dessutom tillhandahålles väl utarbetade väv- och sömnadsbeskrivningar efter den gamla förlagan.

Skjorta:

Skjortan är en rekonstruktion. Den bygger på en grupp textilfynd från den Sundinska släktgården i Sunne. Här ibland finns tre delar från en mansskjorta: krage med halsspjäll och axelförstärkning, förslag samt en ärmlinning. I övrigt har en skjorta från samma dräktområde (Revsund) använts som underlag.

LITTERATURFÖRTECKNING

Arnö-Berg, Inga - Hazelius-Berg, Gunnel:
FOLKDRÄKTER OCH BYGDEDRÄKTER FRÅN HELA SVERIGE.
Ica.

Björkquist, Lennart:
JÄMTLANDS FOLKLIGA KVINNODRÄKTER.
Heimbygda.

Holmström, Lisbeth:
FOLKDRÄKTSSÖMNAD.
LT

Nordlinder, Eva:
SKJORTOR.
Nordiska Muséet.

Nyhlén, Anna Maja:
FOLKDRÄKTER.
Nordiska Muséet.

Svensson, Sigfrid:
FOLKLIG DRÄKT.
Liber.

Wachenfeldt, v., Karin och Wennberg, Elin:
BINDMÖSSOR OCH GOFFRERADE KJOLAR.
Inferi.

MÖNSTER- OCH SÖMNADSBESKRIVNING PÅ
DRÄKTPLAGG FRÅN SUNNE
försäljes genom
LÄNSMUSEET JÄMTSLÖJD
SVENSKA UNGDOMSRINGEN